

Súborný katalóg INFOGATE.SK

Súborný katalóg Infogate je vyústením snahy našej spoločnosti SVOP, spol. s r. o. o poskytnutie jednotného rozhrania pre sofistikované vyhľadávanie vo viacerých knižniciach naraz. Zároveň je reakciou na trendy v knihovníckej teórii a praxi a na technologický vývoj. V súčasnosti pripravujeme prepracovanie a niekoľko významných vylepšení súborného katalógu. Zmeny prinesú efektívnejšie vyhľadávanie, presnejšie hodnotenie relevancie, prepracovanejšiu deduplikáciu a dôraz na informácie podstatné pre používateľa.

Infogate sa každým dňom rozrastá o nové záznamy a pribúdajú aj zapojené knižnice. K novembru 2014 obsahoval takmer 2,5 milióna bibliografických záznamov z 28 slovenských knižníc. Okrem knižníc používajúcich knižnično-informačný systém Dawinci sú zapojené aj knižnice používajúce iné knižnično-informačné systémy, napr. Advander Rapid Library, Carmen alebo Clavius.

Zber dát

Zber dát z databáz knižníc je možný pomocou OAI protokolu. Aplikácia OAI Providera, nachádzajúca sa na serveroch jednotlivých knižníc, pripraví dávku bibliografických záznamov, ktoré konvertuje z príslušného bibliografického formátu používaného knižnicou do formátu XML. Na strane databázy súborného katalógu je spustená aplikácia OAI Harvester, ktorá sa pokúša v pravidelných intervaloch o stiahnutie dostupných XML súborov a ich vloženie do súbornej databázy. Pomocou OpenURL linky spájame výsledný záznam v súbornom katalógu InfoGate so záznamom v OPAC-u materskej knižnice, takže prístup k údajom o dostupnosti exemplárov je k dispozícii na jeden klik.

„Oslobodenie“ od MARC štruktúr

Praktické skúsenosti nás priviedli k rozhodnutiu upustiť od ukladania bibliografických záznamov v MARC štruktúrach. Tieto formáty majú obmedzený počet presne špecifikovaných polí a podpolí, do ktorých sa častokrát nedajú zapísať všetky potrebné údaje. Preto sme sa rozhodli, že vytvoríme entitno-relačnú XML dátovú štruktúru, ktorá umožňuje katalogizovať a prezentovať bibliografické entity podľa princípov FRBR. Štruktúra umožňuje vytvárať neobmedzené množstvo elementov (prvkov popisu, polí), ktoré majú určité atribúty (vlastnosti).

Od ukladania dát do MARC štruktúr sme sa rozhodli upustiť nielen v Infogate, ale aj v ďalších našich projektoch, napríklad v Centrálnom registri evidencie publikačnej činnosti, Centrálnom registri evidencie umeleckej činnosti a SciDAP. Samozrejmosťou je, že sa snažíme zabezpečiť čo najväčšiu kompatibilitu dát pri importe z MARC formátu a aj pri exporte.

Deduplikácia ako základ súborného katalógu

Jednou z fundamentálnych požiadaviek na funkčnosť a použiteľnosť súborného katalógu je deduplikácia záznamov. Je predpoklad, že čím vyšší je počet knižníc združených v súbornom katalógu, tým viac sa budú vyskytovať identické záznamy. Bez účinnej deduplikácie by sa mohlo stať, že používateľ by pri vyhľadávaní diela napríklad Carrie od Stephena Kinga ako výsledok vyhľadávania videl desiatky identických alebo podobných záznamov. Infogate ponúka takéto záznamy spojené do jedného spoločného záznamu, ktorý zastupuje celú skupinu záznamov. Do skupiny deduplikovaných záznamov sa dostanú všetky vydania, jazykové mutácie či fyzické formy diela zo všetkých knižníc, v ktorých sa predmetné záznamy našli. V detaile skupiny bude mať používateľ v blízkej budúcnosti k dispozícii fazetové zjemňovanie na rýchle vyhľadávanie medzi jednotlivými záznamami. Kritériá deduplikácie budeme počas najbližšieho vývoja upravovať tak, aby bola ešte efektívnejšia. Jeho prístupovým bodom Infogate.sk, prehľadáva lokálny index. Deduplikáciou výsledkov vyhľadávania sa snažíme priblížiť princípom FRBR.

Informácie pre používateľa

Vo vývoji Infogate sa snažíme, aby prezentované bibliografické informácie boli čitateľné a použiteľné pre bežných používateľov. Záznamy nebudú prezentované pomocou štandardu ISBD, ale jednoduchým zápisom tých najdôležitejších údajov, ako sú názov, autori, vydavateľ, rok vydania, jazyk a knižnica, v ktorej je dokument dostupný. Detaily záznamov budú rovnako zbavené knihovníckych zápisov. Zápis záznamu v bibliografických, citačných a MARC formátoch však bude pri každom zázname k dispozícii vo forme rozmanitých exportov v rôznych typoch súborov.

Dôraz na dostupnosť

Používateľ zväčša využíva súborný katalóg na to, aby rýchlo zistil, v ktorej knižnici sa nachádza dielo, o ktoré má záujem a či si ho môže ihneď vypožičať. Používateľ bude môcť využiť fazetové zjemňovanie podľa skupín knižníc, ktoré budú rozdelené na základe územných krajov a používateľského určenia. V súlade s plánom vývoja Infogate sme začali s nasadzovaním SIP2/NCIP protokolu pre online overovanie dostupnosti dokumentov v reálnom čase bez oneskorenia. Používateľ bude mať teda už vo výsledkoch vyhľadávania dostupnú informáciu o tom, z ktorej knižnice je záznam a či je aspoň jeden kus dostupný na vypožičanie. V detaile záznamu bude podrobnejšia informácia o celkovom počte kusov, počte dostupných a vypožičaných kusov s presmerovaním na OPAC konkrétnej knižnice.

Pribudnú autoritu a knižnice

Pracujeme na rozšírení okruhu informácií zaznamenávaných v Infogate. Pribudnú záznamy autorít – osôb, ktoré vystupujú v dielach predovšetkým ako ich autori a spoluautori. Používateľ si bude môcť vyhľadať svojho obľúbeného autora a zistiť, v ktorých knižniciach majú jeho diela, na niekoľko kliknutí.

Okrem autorít pribudne aj priestor pre knižnice, v ktorom sa budú môcť prezentovať používateľom. Záznamy o knižniciach sa chystáme zveriť do ich vlastnej réžie. Knižnice o sebe budú môcť pridať základné informácie, ako sú adresa, kontakty, výpožičná doba a profil.

Brána do svetových databáz

Infogate.sk vo svojej aktuálnej podobe predstavuje nástroj, ktorý je možné pomenovať aj termínom „lokálny index“. Agreguje dáta lokálnych producentov na istom území a/alebo určitého typu. Tieto dáta je však vhodné doplniť o súvisiace dáta z renomovaných svetových databáz. Aj v tejto oblasti sme boli aktívni a prvou lastovičkou je partnerstvo našej spoločnosti SVOP so spoločnosťou EBSCO v oblasti Integrovaného knižničného systému (ILS), spájajúc spoločných zákazníkov prostredníctvom služby EBSCO Discovery Service™ (EDS). Plná podpora a integrácia EDS do OPAC DAWINCI umožňuje jeho užívateľom získavať dáta zo všetkých dostupných zdrojov na jednom mieste a v známom prostredí. Vhodnou autentifikačnou metódou (user/pwd, IP auth) je možné dosiahnuť použiteľnosť technológie EDS aj v prostredí Infogate.sk pri rešpektovaní obchodných a licenčných podmienok EDS aj Infogate.sk.

Všetci sú vítazi

Hlavný profit z uvedených aktivít má bežný užívateľ. Ak je jeho prístupovým bodom OPAC knižnice, dostáva informácie z lokálnej databázy, z Infogate.sk, ak je súčasťou OPAC knižnice a za istých podmienok aj z EDS. Ak je s možnosťou

prechodu do materského OPAC-u knižnice a pri zaručení licenčných podmienok autentifikáciou aj globálny index svetových databáz pomocou EBSCO EDS. Vieme dokonca definovať aj autentifikačný model na použitie globálnych indexov viacerých producentov (pri dodržaní pravidiel paralelného zobrazovania záznamov konkurenčných databáz a producentov).

Výzva na zapojenie sa – postup pri zapájaní

Súborný katalóg je **otvorený všetkým knižniciam**, ktoré majú záujem pridať svoje bibliografické záznamy do databázy InfoGate. Podmienkou pripojenia je vyjadrenie súhlasu so zapojením, ktorý definuje podmienky prístupu. Knižnici nevznikajú jej účasťou, a teda samotným zapojením sa do projektu, žiadne finančné náklady smerom k zriaďovateľovi projektu – spoločnosti SVOP, spol. s r. o. Pre zapojenie knižnice je potrebné, aby disponovala aplikáciou OAI-PMH Provider, ktorú by mala obstaráť od dodávateľa svojho KIS. Pre priamy prístup k záznamom do lokálneho online katalógu, je nevyhnutné prepojenie linkou OpenURL, v opačnom prípade bude smerovať linka zo záznamu v InfoGate iba na úvodnú stránku OPACu knižnice (namiesto priameho smerovania do detailu záznamu). Po sprístupnení údajov potrebných pre uloženie dát z lokálneho katalógu do databázy InfoGate sú tieto aktualizované v dohodnutom časovom intervale, zvyčajne raz za 24 hodín. Aktualizáciou sa rozumie stiahnutie nových záznamov, zmien alebo odstránenie vymazaných záznamov.

Mgr. Lenka Vaculíková

SVOP, spol. s r. o., vaculikova@svop.sk, oddelenie podpory

Mgr. Pavol Špáni

SVOP, spol. s r. o., spani@svop.sk, oddelenie podpory

Mgr. Ján Grman, PhD.

SVOP, spol. s r. o., grman@svop.sk, konateľ